T O M A

A K V I N S K I

Dorotea Luzina, MF

Toma Akvinski – preteća današnje filozofije znanosti

- Poznavao je neka temeljna saznanja i probleme koji su u središtu današnje filozofije znanosti
- U sustavu ljudske spoznaje, po mišljenju Tome Akvinskoga, prirodne znanosti, po svojoj metodologiji odgovaraju današnjima, tj. dominantno koriste matematiku i postižu veliku preciznost i sigurnost u predviđanjima
- Toma nije bio istraživač prirode, ali je bio odličan poznavalac saznanja o prirodi koja su postojala u njegovo vrijeme
- Živio je u XIII stoljeću – u vrijeme prijelaza između razdoblja asimilacije antičkih dostignuća i početka novih stvaralačkih dostignuća u prirodnim znanostima

- Novija istraživanja sve jasnije pokazuju da Galileo na kraju XVI. stoljeća nije došao kao “grom iz vedra neba”, nego je bio plod dugotrajnog razvoja koji je započeo baš u XIII. stoljeću

- Za razliku od većine vodećih mislilaca XIII. stoljeća Toma odlično poznaje napredak astronomije nakon Aristotela

- Budući da je dobro poznavao ovu vodeću i najbolje razvijenu znanost svog vremena, mogao je pisati s poznavanjem i o naravi te i takvih znanosti

- U mnogim djelima Toma donosi kratka zapažanja o raznim znanostima nekako “usput”, ali su ti kratki odlomci katkad vrlo bitni i donose vrijedne uvide

- Toma Akvinski piše o astronomskim izračunavanjima i predviđanjima kretanja nebeskih tijela, tako npr. Toma piše da treba razmotriti što se na temalju ispitivanja nebeskih tijela može pretkazati o budućem. Pa očito je da se na temelju proučavanja zvijezda može predvidjeti ono što se događa po nužnosti: tako astronomi predviđaju buduće pomrčine

- Toma Akvinski rođen je 1225. u grofoviji Aquino, između Rima i Napulja
- Podrijetlom je iz brojne plemićke obitelji. Kao takav, u skladu s tada vladajućim obiteljskim običajima, usmjeran je od ranog djetinstva prema nekom višem crkvenom položaju. Roditelji ga već s 5 godina šalju u benediktinski samostan da primi redovnički odgoj i osnovno školovanje s namjerom da kasnije postane opat toga samostana i tako ojača političku i gospodarsku moć obitelji

- Na više škole odlazi u Napulj
- U tom gradu upoznao je nadavno osnovani dominikanski red pa je u nj želio stupiti. No, pritom je kod svojih roditelja i braće naišao na silan otpor jer se oni nisu mogli pomiriti s mišlju da on, plemićki sin, stupi u jedan prosjački red. Smatrali su da, ako već ima duhovno zvanje, onda neka ide u benediktince gdje će jednom postati opat ili u svećenike gdje postati biskup, a možda i kardinal

- Toma se za svoje znanje znao boriti
- Nije bio kukavica koji bi se pred poteškoćama samo tako lako predao
- Početkom 1244. Toma ulazi u dominikanski red, ali ga majka i braća nasilno vraćaju u obiteljski dom i zatvaraju u dvorac
- Nakon uzaludnih pokušaja odvraćanja od dominikanskog zvanja, čak i pomoću lijepe zavodnice koju Toma istjeruje, majka i braća puštaju ga na slobodu 1245.
- I sada ga vrhovni poglavar Reda šalje na filozofsko-teološke studije kod Alberta Velikog u Pariz (1245. – 1248.) i Köln (1248. – 1252.)

- Zbog šutljive naravi školski kolege ga nazivaju “nijemim volom” ali Albert iza te šutljivosti naslućuje njegovu ogromnu mudrost te nakon jedne javne rasprave u kojoj su bljesnule Tomine umne sposobnosti proročki izjavljuje pred svim studentima: “Mi ga zovemo “nijemim volom”, ali on će jednoga dana tako riknuti da će ga čuti cijeli svijet
- Slikovit jezik, ali koji mnogo kaže jer će se Toma razviti u vrhunskog učenjaka, napisati brojna teološka djela i postati jednim od najvećih teologa Crkve

- Već s 23 godine života Toma je postao profesor
- Predavao je u Parizu, Rimu i Napulju
- Pored sve svoje velike učenosti ostao je uvijek jednostavan, ponizan i bezazlen redovnik
- U poniznosti je postojano odbijao sve ponuđene mu crkvene časti
- Njegov bistri duh dobro je shvatio da je poniznost evanđeoska krepost i da više vrijedi od sve učenosti, slave i počasti
- Zato je uvijek htio ostati malen

- Sveti Toma je napisao mnoštvo filozofskih i teoloških djela, a najslavnije mu je bez sumnje djelo “Teološka suma” u 3 dijela u kojoj je sustavno obradio svu teologiju
- Djelo je prevedeno na sve svjetske jezike te u teološkoj književnosti zauzima sve do danas jedinstven položaj
- 1567. g. proglašen je svecem i crkvenim naučiteljem
- Mnogi pape proslavili su ga svojim spisima
- Crkva je Svetog Tomu proglasila i zaštitnikom svojih škola i studenata
- On je, doista sjajan primjer svima onima koji se bave umnim radom

- Sveti Toma je najveći svetac među učenjacima i najveći učenjak među svecima

Literatura:

- Stjepan Kušar:
  SREDNJOVJEKOVNA FILOZOFIJA
  Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- LJUBAV PREMA ISTINI
  Dominikanska naklada Istina, Zagreb, 2000.
- www.skac.hr/svetacdana